IMAGINARUL TOAMNEI ÎN OPERA POETICĂ JAPONEZĂ A LUI MATSUO BASHO: ABORDARE TRADUCTOLOGICĂ

THE IMAGERY OF AUTUMN IN JAPANESE POETRY BY MATSUO BASHO: A TRANSLATION APPROACH

Mihaela IOVU, ORCID: 0000-0002-6796-0503
Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova

CZU: 821.521.09:81’255.4
e-mail: mihaela.iovu7@gmail.com

Imagery is a crucial part of poetry, and Japanese poetry is not an exception. In this study there is an attempt to analyse a series of haiku (Japanese poems), and their translations into Romanian, French, English and Russian languages. The goal of this paper is to discover translation strategies most used in translating Japanese haiku, some of the main difficulties of this process and solutions, through comparison and an analytical method. A corpus was created, consisting of 4 haiku and all the translated versions. They were compared from the point of view of structure and semantics, as well as the elements of the imagery of nature that emphasise autumn were described and concisely analysed. One of the final thoughts is that there are more solutions when it comes to poetry, either keeping the original emotions and imagery, or concentrating on the form and readers understanding. As long as the literary work shares the same message, the translator may come up with creative solutions.

***Cuvinte-cheie**: imaginar, haiku, operă poetică, traducere poetică.*

INTRODUCERE

Imaginarul constituie o componentă esențială a operei poetice, iar , mai specific, imaginarul naturii este larg răspândit în opera japoneză. În studiul ce urmează, în baza unui corpus succint format din poezii de Matsuo Basho cu tematica toamnei, dar și traducerea acestora în limbile română, engleză, franceză și rusă, se va efectua o analiză comparativă a acestora și a modului de percepere a imaginarului naturii în cazul culturii asiatice versus occidentale. Scopul și obiectivele acestei lucrări sunt unor formularea strategii de traducere, identificarea unor dificultăți în procesul propriu-zis de traducere și a modalităților de soluționare în baza exemplelor selectate, și nu în ultimul rând popularizarea operei poetice japoneze prin eficientizarea traducerii acesteia în mai multe limbi.

Aceasta poate fi definită, la general, precum: „utilizarea cuvintelor sau imaginilor în cărți, filme, picturi etc. pentru a descrie idei sau situații” sau „utilizarea imaginilor sau a cuvintelor pentru a crea imagini, în special, pentru a crea o impresie sau o stare de spirit”. Această idee poate fi găsită în dicționarul Cambridge.[1] „Imaginariile sunt cuvinte sau un grup de cuvinte, care denotă lucruri sau calități ale lucrurilor, cuvinte cu puterea

de a provoca reacţii senzoriale imaginate.” Această afirmație îi aparține lui Jerome Beaty și William H. Matched, fiind publicate în analiza „Poetry From Statement to Mea-ning Famous Poets & Poems”. [2, p. 134]

În ghidul de termeni literari creat de către Karl Beckson și Arthur Ganzt putem identifica ideea că termenul de imaginar se referă la utilizarea limbajului pentru a reprezenta descriptiv lucruri, acțiuni sau chiar idei abstracte.[3, p.79] În timp ce S. M.Schreiber, în lucrarea „An introduction to literary criticism”[4,p.123], subliniază că poetul ne transmite experiența sa imaginativă prin intermediul imaginarului. Iar efectul total este creat prin coexistența perfectă a sunetului și simțului. În imaginar, autorul operei poetice transmite ceva, face cititorului să i se întâmple ceva, să trăiască o experiență fără a se mișca din loc. Adițional poate fi menționat faptul că pot fi enumerate o varietate de tipuri de imaginar, spre exemplu: vizual, olfactiv, tactil, gustativ, auditiv etc..[5, p. 57]

ELEMENTELE TOAMNEI ÎN OPERA POETICĂ JAPONEZĂ

La etapa ce urmează considerăm necesar să precizăm semnificația unor termeni precum „poetică”, dar și tipuri de poezie japoneză precum „*haiku”, „hokku”, „tanka*”.

„Poetica” este un termen utilizat în domeniul lingvisticii pentru a face referință la aplicarea teoriei și metodei lingvistice la analiza poeziei. Cu toate acestea, unii lingviști, cum ar fi Roman Jakobson, au dat termenului o interpretare mai vastă, incluzând în „funcția poetică” a limbajului orice utilizare lingvistică estetică sau creativă a mediului vorbit sau scris. [6, p.178] Imaginarul poetic este esența actului poetic. Ne permite să vedem și să trăim altfel, să ne fascinăm și să rămânem uimiți. Din această minune și această fascinație textul poetic își afirmă poeticitatea. [7,p.133]

Opera poetică poate fi caracterizată printr-o varietate de forme, mărimi și imagini transmise, poeziile de origine japoneză nu sunt o excepție. Există desigur creații ale poeților japonezi de diferite lungimi și număr de versuri, însă deosebit de populare pe parcursul istoriei au devenit cele concise și puternice din punct de vedere al impactului emoțional, mesajului autorului și implicarea cititorului pentru a descifra sensul inițial inclus de poet. Forma acestei miniaturi lirice obliga autorii că se conformeze unor limite stricte și în același timp amplifica valoarea, greutatea, impactul fiecărui cuvânt. În acest fel era posibil ca poetul să spună mult dar să direcționeze cititorul să citească printre rânduri și mai mult, trezindu-i imaginația și creativitatea. Poetica japoneză lua în considerare gândurile și ideile cititorului, și împreună cu mesajul autorului creau o melodie armonioasă.

Tanka este una din cele mai vechi forme de poezie japoneză. Poetul Matsuo Basho nu a creat poezii de acest tip, însă a admirat mulți creatori ai ei și acestea au servit drept inspirație pentru propriile opere. Odată cu trecerea timpului *tanka* a fost divizată în două strofe, uneori compuse de autori diferiți, realizându-se un dialog între aceștia. Prima strofa din *tanka* a fost numită *hokku*, și mai târziu redenumită în *haiku*. În prezent haiku este un termen larg răspândit, în special în cercurile persoanelor ce sunt pasionați de cultura japoneză. În majoritatea cazurilor haiku, este o operă lirică despre natură, ce numaidecât indică direct sau indirect anotimpul.[8, p.13]

Matsuo Basho este unul din cele mai cunoscute personalități nu doar din istoria literaturii japoneze ci și din literatura mondială. Prin prisma operei sale, Basho apare, în special, ca un filozof al naturii, ca un mistic Zen în căutarea iluminării budiste și ca cel ce perfectează și definește sensibilitatea japoneză, articulată prin concizia haikuului. Creația sa îl reflectă precum un poet al faunei și al florei, al iubirii, al prieteniei și al durerii, al mângâierii și al tandreței, al scenelor de oraș, precum și al țării, al interiorului și al exteriorului, al dorinței de a călători, dar și de a rămâne pe loc, al singurătății precum și al dorinței de a fi singur. Basho s-a născut ca Matsuo Kinsaku în 1644, în la sau lângă Ueno, în provincia Iga. Nume ce îl putem regăsi în mai multe poezii.

Basho avea tendința să utilizeze uneori niște caractere în plus sau un ritm neuniform, poetul comenta: „Chiar dacă aveți trei sau patru silabe în plus – sau până la cinci sau șapte – nu trebuie să vă faceți griji atâta timp cât versetul sună corect. Dacă chiar și o silabă îți stagnează în gură, examinează-o cu atenție”. Această afirmație descrie perfect atitudinea ce o avea Matsuo Basho pentru haiku. Pe parcursul vieții a creat peste o mie de haiku.[9, p.203]

Luând în considerare abordarea traductologică a acestui studiu, este necesar să menționă, succint câteva dintre trăsăturile specifice ale limbii sursă, limba japoneză, pentru că unele dintre aceste aspecte constituie impedimente în contextul traducerii.

Din punct de vedere sintactic, gramatical importate sunt detalii precum: substantivul nu prezintă categoriile de gen și număr, adjectivul nu are grad de comparație, iar verbul este lipsit de categoria gramaticală a persoanei, deci indiferent de subiect, verbul își va păstra forma. O altă caracteristică interesantă este faptul că pronumele, ce are un rol indispensabil în occident, în textul japonez poate lipsi, și propoziția ar putea fi înțeleasă perfect chiar și în lipsa lui. Acest lucru este posibil numai datorită contextului.

O componentă importantă a limbii, deseori întâlnită în operele poetice, sunt onomatopeele care redau o „impresie vizuală” și se dezvoltă din cele care redau o „impresie acustică“. Este curios faptul că spre deosebire de limbile română sau franceză, în japoneză onomatopeele pot transmite literalmente mai multe tipuri de senzații. Propunem spre analiză următoarele exemple: *nurunuru* presupune ceva lipicios, *tsurutsuru* ceva neted. Însă există și expresii precum *wakuwaku* ce înseamnă a fi vesel. Utilizând expresii asemănătoare pot fi înlocuite verbe și adjective, iar produsul final va avea chiar o expresivitate sporită de originalitatea vocabularului selectat. Aceste elemente sunt extrem de dificil de tradus, și trebuie analizate cu atenție în limba originală înainte de a le traduce pentru că uneori japonezii sunt capabili să audă lucruri uimitoare, spre exemplu sunetul ce il fac fulgii de nea ce se ciocnesc între ei în timp ce cad pe pământ. Iar trăsătura ce provoacă cele mai multe dificultăți este utilizarea a 3 alfabete, *hiragana*, *katakana* și *kanji*. Fiecare dintre ele are un scop și întrebuințare specifică, și modalitatea de scriere cu aceste simboluri, fiecare constituind o silabă, a simplificat munca poeților japonezi însă provocat dificultăți de traducere. [10, p.69]

Un alt element extrem de interesant al limbii japoneze și specific poeziei haiku este *kigo*. Acest termen este format din două caractere, 季語, ce înseamnă anotimp și

vocabular, cuvânt sau limbă. De aici reiese că *kigo* reprezintă totalitatea lexemelor utilizate în haiku pentru a delimita anotimpul. *Kigo* este strâns legat de mentalitate, deci, schimbarea este asociată cu mentalitatea. Prin urmare, o schimbare a percepției lumii înconjurătoare din întreaga lume duce la o schimbare a asociațiilor, astfel va exista și o schimbare în cuvintele asociate cu un anumit anotimp. Mulți poeți s-au aventurat prin lumea haikuului și au găsit noi tărâmuri și noi orizonturi. Din aceste orizonturi apar uneori *kigo* noi. Putem asista la această activitate în exemplul istoric al lui Basho, care a urmat mari aventuri pentru a spori valoarea culturală a haikuului și a introdus un nou vocabular în lumea haikuului. De exemplu, el ne-a oferit primul haiku cu gustul poetic al florilor neglijate, cum ar fi *sumiregusa* („mică violetă de munte") și *kareobana* („iarba de pampa japoneză"). [11, p.2]

ANALIZA COMPARATIVĂ A TRADUCERILOR OPEREI LUI MATSUO BASHO

La această etapă vom realiza o analiză comparativă a traducerilor operelor lui Matsuo Basho în limbile română, engleză, franceză și rusă.

Au fost selectate patru poezii, haiku, în care predomină imaginarul naturii, mai specific din perioada toamnei. Un alt criteriu a fost identificarea traducerilor, utilizând mai multe surse. În continuare se va concentra atenția asupra identificarea cuvintelor *kigo*, ce transmit atmosfera de toamna, asociațiile ce pot exista în occident diferite de cele japoneze, precum și o analiză a formei poeziei, dacă a fost păstrată forma fixă a poeziei haiku de trei versuri câte cinci, șapte și cinci silabe.

În original haiku nu sunt divizate în trei versuri separate, aceste pauze între rânduri au loc din contul cuvintelor și muzicalității. Vom face observații pe marginea următorului haiku*: 秋深き 隣は何をする人ぞ aki fukaki/ tonari wa nani o/ suru hito zo.* Ținem să subliniem lipsa de semne de punctuație și din cauza caracterelor întrebuințate la scriere, nu există majuscule.

în plină toamnă-
oare cum o duce
vecinul meu

Aceasta este o traducere realizată de Neculai Amălinei. Putem sublinia lipsa majusculelor, ceea ce oferă senzația de lipsă a unui început propriu-zis a poeziei, dar și a unui final din motiv de lipsă a unui punct. Ținem să menționăm că aceste detalii sunt specifice stilului acestui traducător. În poezie se utilizează direct expresia „în plină toamnă" pentru a reda anotimpul.

În japoneză cuvântul 深き(fukaki), ar putea fi tradus ca adânc, deci toamna deja a început de multă vreme, iar noi ne-am „adâncit" în ea.

L'automne profond –
quant a mon voisin, que fait
donc cet homme au juste?

Versiunea franceză utilizează expresia „L'automne profond"(toamnă profundă), ce ar putea fi considerată mai asemănătoare cu originalul. De asemenea sunt introduse sem-

ne de punctuație, spre exemplu, semnul exclamării ce amplifică întrebarea eului liric.

Autumn deepening
The man next door I wonder
what is it he does?

Acest haiku tradus în engleză a obținut câteva semne de punctuație suplimentare, asemănător cu franceza. Iar primul vers „ Autumn deepening” (toamna adâncinduse) este una potrivită și redă aceeași imagine ca în original.

Я в одиночестве думаю
Осени поздней пора
«А как живет мой сосед?»

În limba rusă au avut loc schimbări drastice, spre exemplu primul vers devine al doi-lea, „Осени поздней пора”(perioada toamnei târzii), nu este o traducere greșită însă este apropiată de cultura limbii țintă pentru o mai bună înțelegere a cititorilor. A fost adăugat și detaliul despre singurătate pentru a accentua dramatismul din haiku.

Următoarea operă poetică este *秋風の吹けども青し栗の伊賀 aki kaze no/ fuke domo aoshi/ kuri no iga.*

vîntul de toamnă
bate - dar cît de verzi,
cojile castanelor

Observăm o tentativă reușită de utilizare a semnelor de punctuație pentru a delimita ideile. Iar toamna este redată prin expresia directă „vântul de toamnă”, dar și castanele precum element al naturii. „În străvechea Chină, castanul corespundea Vestului și toamnei. Tradiția a făcut din castan un simbol al prevederii, fructul său servind drept hrana pentru iarnă.”[12; p.256]. Deci faptul că cojile castanelor sunt verzi semnifică faptul că e început de toamnă, sau sentimentul de trecere inevitabilă a timpului și senzația cititorului că nu este pregătit.

Le vent de l’automne
souffle et pourtant elles restent
bien vertes les bogues!

În traducerea franceză este pus accentul pe coajă prin utilizarea „les bogues!”, amplificată de semnul exclamării la final.

The autumn wind blows
To the burrs on the chestnut
the bluegreen still hews

Acestă varriantă engleză oferă o alegere originală de termeni precum:„the burrs” sau „hews”, ceea ce este diferit de original. Însă culoarea „bluegreen” redă foarte bine lexemult din japoneză. Pentru o perioadă îndelungată a fost folosit 青い(aoi) atât pentru culoarea albastră cât și pentru cea verde.

Зеленеет один,
Осеннему ветру наперекор,
Спелый каштан..

Traducerea în limba rusă a realizat din nou modificări în ordinea versurilor inițiale, însă specificul limbii permite astfel de structuri, ba chiar accentuând în acest mod imaginea castanului. S-a recurs la majuscule pentru delimitarea fiecărui vers și crearea unei pauze în timpul lecturii cititorilor.

秋風や藪も畑も不和の関 aki kaze ya/ yabu mo hatake mo/ Fuwa no seki
vîntul toamnei –
doar hățișuri și cîmpii
la bariera Fuwa

În acest exemplu imaginea toamnei este creată cu ajutorul „hățișurilor” și „câmpiilor”. Iar bariera Fuwa este un loc relativ popular în acea perioadă datorită unei lupte în anii 1600. De asemenea acesta apare în opera unor poeți admirați de către Basho.

Vents d'automne
dans les halliers et les champs
la barrière de Fuwa

Varianta franceză este foarte asemănătoare de cea română, păstrând relativ aceeași structură și ordine de idei.

Now the autumn wind
through the thickets and the fields
The Gate at Fuwa

În engleză se accentuează prezentul prin „now” (acum). Celelalte idei și imagini sunt păstrate neschimbate.

Мертвы на осеннем ветру
Поля и рощи. Исчезла
И ты, застава Фува!

În această versiune au avut loc schimbări, spre exemplu: „Мертвы”(morți), adaugă foarte mult dramatism și posibil disperare. Iar modul în care are loc dialogul între eulu liric și aceast loc, bariera, „ты ”(tu) subliniază din nou cât de personal a simțit totul traducătorul. Din punct de vedere semantic au fost realizate schimbări majore.

枯朶に烏のとまりけり秋の暮 Kareeda ni/ karasu no tomarikeri/ aki no kure
Pe ramul uscat
O cioară poposi
Înserare de toamnă

Imaginea toamnei este creată de o serie de componente, ramul uscat, deci fără frunze, cioara, ce nu este o pasăre migratoare, deci se face aluzia că toate celelalte păsări au plecat, lăsând cioara în spate. Și desigur „Înserare de toamnă” ce redă direct anotimpul. Cuvântul 暮 kure, poate însemna nu doar înserare dar și: apus, amurg, final de sezon sau anotimp. Din acest considerent mai multe versiuni sunt posibile.

Sur une branche morte
Un corbeau s'est pose
Soir s'automne.

În franceză s-a optat din nou pentru „Soir”(seară), iar ramul nu e doar uscat ci

„morte”(mort), ceea ce adaugă dramatism. Celelalte elemente au rămas neschimbate. Au fost adăugate din nou semne de punctuație și majuscule pentru a delimita versurile și ideile.

On a leafless bough
the perching and pausing of a crow
The end of autumn

În acest caz observăm că ramul este descris precum „leafless”(fără frunze), iar în versul al trei-lea s-a optat pentru „the end”, ceea ce este mai puternic în comparație cu alte traduceri.

На голой ветке
Ворон сидит одиноко.
Осенний вечер.

În traducerea în limba rusă a fost adaugat un sentiment „сидит одиноко”(stă singur), ceea ce nu doar sporește sentimentele de dezamăgire, dramatism dar și transmite direct ideea autorului. După cum a comentat traducătorul sentimentul cititorului ce se adâncește în propriul conștient, „pare că privești apele râului care este foarte adânc”.

Matsuo Basho a descris un peisaj adevărat în apropiere de casa acestuia și prin intermediul acestui tablou creat a reflectat starea sa spirituală. Nu este vorba despre singurătatea ciorii ci despre a sa, a poetului.[8, p.15]

Pentru o mai bună înțelegere a poeziilor acestea, împreună cu traducerile sunt organizate în *Tabelul1*.

CONCLUZII

În urma analizei succinte comparative a traducerii a patru haiku de Matsuo Basho în limbile română, franceză, engleză li rusă s-a putut observa faptul că traducătorul român foarte frecvent a renunțat să modifice foarte mult forma poeziei, renunțând uneori la majuscule și semne de punctuație. Iar traducerile în limba rusă, în comparație cu celelalte variante, opta să amplifice sentimentele și imaginile emoționale prin modificarea unor lexeme și schimbarea ordinii indeilor și imaginilor originale.

Reușim să observăm mai multe strategii de traducere, păstrarea ideilor și structurii originale sau selectarea unor echivalenți pentru cititorii în limba țintă. O diversitate de strategii demonstrează că multe opțiuni sunt acceptate, și depinde de felul cum va reacționa publicul larg la produsul final.

O gândire liberă, creativă ar putea soluționa multe dintre dificultăți, iar corpusul prezentat este dovadă a faptului că multe soluții sunt acceptate. În cazul în care traducătorii vor continua munca dificilă de a aduce opera poetică japoneză publicului larg, cultura japoneză va continua să se răspândească împreună cu valorile și unele idei originale.

Referințe:

1. Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus © Cambridge University Press [citat 23.08.2023]. Disponibil https://dictionary.cambridge.org/

dictionary/english/imagery
2. BEATY, J, MATCHETT, W. H. *Poetry From Statement to Meaning*, Oxford University Press, 1965. 353p. ISBN 0195008251
3. BECKSON, K, E, GANZ, A, F. *A Reader's Guide to Literary Terms*. Noonday Press, 1961. 230p. ISBN 9780500150092.
4. SCHREIBER S. M. *An introduction to literary criticism.* Pergamon Press, 1965. 184p. ISBN 978-0080112237.
5. WELLEK, R, WARREN, A. *Theory of literature.* Harvest Books, 1984. 375p. ISBN 978-0156890847.
6. DAVID, C. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Blackwell Publishing. 2003. 529p. ISBN: 978-1-405-15296-9
7. HASSAN, M. *L'Esthétique de L'image poétique*. Kufa Journal of Arts, vol. 1, no. 35, Mar. 2018, 125-134p.
8. БАСЁ, М. *Лик вечерней луны. Хайку, перевод с японского Веры Марковой и Татьяны Соколовой-Делюсиной.* Азбука, 2022. 304с. ISBN 978-5-389-21394-4
9. BASHŌ M. *The Complete Haiku of Matsuo Bashō Translated, Annotated, and with an Introduction by Andrew Fitzsimons.* UNIVERSITY OF CALIFORNIA PRESS, 2022. 421p. ISBN 9780520385580/
10. INA I. P. *Japanese Nature Themed Imagery in 俳句 Haiku by Matsuo Basho*. Stylistic Studies, International Joint Conference on Arts and Humanities 2021. 217-220p.
11. КУЛАЧИКОВА, А. А. *Диахронический Аспект Лексико-Стилистических Особенностей Сезонных Слов «Киго» В Японских Хайкуособенностей Сезонных Слов «Киго» В Японских Хайку*. СОЦИОСФЕРА № 2, 2015. НАУКА. УДК 811.521УДК 811.521. 2015. Disponibil: https://oaji.net/articles/2015/1834-1437049948.pdf . [Accesat 11.09.2023]
12. CHEVALIER, J, GHEERBRANT, A. *Dicţionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, culori, numere*. Polirom, 2009. 1071p. ISBN 978-973-46-1286-4
13. BASHO M. *Hokku Toamna. Aki. traducere din limba japoneză de Neculai Amălinei.* Editura Carte Inspirată, 2021. 100p. ISBN 978-606-95147-0-2.
14. POHILĂ, V. *Haiku. Selecţie din poeţi japonezi şi români*. MERIDIANE ALE SPIRITUALITĂŢII: JAPONIA, REVISTA *LIMBA ROMÂNĂ* Nr. 2-3, anul XIII, 2003. Disponibil: https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2618 [Accesat 10.09.2023]
15. RENONDEAU G., Anthologie de la poésie japonaise Classique, Poèmes traduits et réunis par G. Renondeau, Unesco, 1971. 256p. SBN 978-2070280179.
16. MARQUES K. *La barrière naturelle de Fuwa, Tous les haïkus sur la nature*. 08 mai 2022 Disponibil: https://www.temple-du-haiku.fr/exemples-de-haiku/nature/ [Accesat 12.09.2023]

Tabelul

Japoneză	Romaji	Română	Franceză	Engleză	Rusă
秋深き 隣は何を する人ぞ	aki fukaki tonari wa nani o suru hito zo	în plină toamnă- oare cum o duce vecinul meu [13]	L'automne profond – quant a mon voisin, que fait donc cet homme au juste? [15]	Autumn de- epening The man next door I wonder what is it he does? [9]	Осени поздней пора. Я в оди- ночестве думаю: «А как живет мой сосед?» [8]
秋風の 吹けども青し 栗の伊賀	aki kaze no fuke domo aoshi kuri no iga	vîntul de toamnă bate -dar cît de verzi, cojile casta- nelor [13]	Le vent de l'automne souffle et pourtant elles restent bien vertes les bogues! [15]	The autumn wind blows To the burrs on the chest- nut the bluegre- en still hews [9]	Зеленеет один, Осеннему ветру на- перекор, Спелый каштан. [8]
秋風や 藪も畑も 不和の関	aki kaze ya yabu mo ha- take mo Fuwa no seki	vîntul toamnei – doar hățișuri și cîmpii la bariera Fuwa [13]	Vents d'automne dans les halliers et les champs la barrière de Fuwa [16]	Now the au- tumn wind through the thickets and the fields The Gate at Fuwa [9]	Мертвы на осеннем ветру Поля и рощи. Ис- чезла И ты, за- става Фува! [8]
枯朶に烏のとま りけり秋の暮	Kareeda ni karasu no tomarikeri aki no kure	Pe ramul uscat O cioară poposi Înserare de toamnă. [14]	Sur une branche morte Un corbeau s'est pose Soir s'automne. [15]	On a leafless bough the perching and pausing of a crow The end of autumn [9]	На голой ветке Ворон сидит оди- ноко. Осенний вечер. [8]